

Zdenka Majerová

100. výročí narození spisovatele Antonína Kolka

Bohumilice jsou malá obec, ležící v severním cípu okresu Břeclav. Velmi často se setkáváme s lidmi i z blízkého okolí, kteří ji neznají. Přesto i z tak malé vesničky může pocházet člověk, jako byl spisovatel Antonín Kolek, který se zde narodil 8. července 1895 a prožil tady své mládí.

Do měšťanské školy chodil v Kloboukách, poté se vyučil u svého otce malířem pokojů. Od roku 1913 studoval v Praze - Bubenči na Katolickém učitelském ústavu. V srpnu 1916 narukoval na haličskou a potom na italskou frontu, kde utrpěl zranění.

Později působil jako učitel na měšťanských školách v Charvátské Nové Vsi, ve Ždánicích, ve Zlechově u Uherského Hradiště, v Mokrém u Brna a v Rosicích až do r. 1949.

Od r. 1953 působil v Rosicích jako konzervátor Státní památkové péče. Byl členem Družiny literární a umělecké v Olomouci a Kola Moravských spisovatelů v Brně.

Psal historickou beletrii, fejetony, historická pojednání zaměřená tematicky na dějiny jižní Moravy, velký důraz kladl na faktografii.

Ve svém historickém románu „O klíče markrabství“ dostihl, jak uváděla tehdejší kritika, Aloise Jiráka. Román je živým a napínavým obrazem doby husitské, jak ji prožívali obyvatelé na jihu Moravy v době Albrechtova obléhání Břeclavi v r. 1426.

Starosvětský románek „Babuška“ s jemným národopisným postřehem, byl dějem zasazen přímo do naší obce. Spisovatel zde popisuje různé zvyky: volení stárků, průběh hodů, rozšafnost hospodářů, úřadování starosty a radních, či důležitost vesnického učitele. Těžištěm je však nenaplněná láska hlavní hrdinky Babušky k adjunktovi, který praktikoval na statku. Pomluvy, faleš, bohatství, to vše roz-

bilo začínající křehkou láskou mezi oběma mladými lidmi. Praktikant je odveden na vojnu, Babuška provdána. Jen její křesťanská víra jí pomohla překonat všechny těžkosti života. Příamá řeč je psána v místním hanáckém nářečí.

Antonín Kolek přispíval do novin a časopisů Akord, Archa, Břeclavsko, Časopis pro dějiny českého venkova, Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci, Den, Kolo, Lidové listy, Národní politika, Nový národ, Od hradské cesty, Rozséváč, Svoboda, Selský archiv, Slovácké noviny, Věstník katolických učitelů a Život.

Knižně Antonín Kolek vydal:

- Bitva u Břeclavi
- O klíče markrabství
- Hermada
- Babuška
- Traktáty Kleofáše Pistoria a jiná próza
- Proti nim: 1. Před bouří
- 2. Povstání
- 3. Opuštěná země
- Pouti k Staré Matce Boží v Žarošicích
- Stará Matka Boží žarošská a její poutní místo

Uspořádal:

- Radostná cesta k Staré Matce Boží žarošské
- Starodávná barokní pout'

V samizdatu vydal:

- Rosická farnost během století

Knihy spisovatele Antonína Kolka byly téměř dvacet let staženy z knihoven, protože autor hojně využíval křesťanskou tematiku. Po roce 1989 se opět objevily v regálech, aby obohatily našeho čtenáře.

Antonín Kolek zemřel v Rosicích dne 19. 7. 1983.

Vzpomínky bohumilických občanů na spisovatele Antonína Kolka:

Do Bohumilic, pokud byl mladší, často přijel na návštěvu ke svému bratrovi Josefu Kolkovi. Rád chodíval do přírody, hovořil s lidmi, zajímal se o jejich práci, zajímal se o dění v obci, ale také s přáteli hovořil o své literární práci. Byl velmi potěšen, když jej pan Jaroslav Šedivý požádal o podpis do knihy. S radostí mu vyhověl a podepsal všechny knihy jím napsané, které mu ukázal. V každé knize je jiné věnování.

„Pan Kolek pravidelně navštěvoval Bohumilice na Svátky svatodušní a zúčastňoval se procesí na pouti k Matce Boží v Žarošicích. Na zpáteční cestě se vždy pomodlil s poutníky u „Křížku“ na Hrázi, a pak se u kaple sv. Alžběty rozloučil a šel k rodině svého bratra.“ vzpomíná paní Marie Vrzalová (74 let).

Další vzpomínky jsou od paní učitelky Vlasty Hutákové (72 let): „Rodina Kolkova se přátelila s naší rodinou (Martina Hutáka zč. 19). Antonín se od svého dětství přátelil s dětmi, ale hlavně s dědečkem Martinem, který byl sečtělý vesnický písmák. Později, když začal literárně pra-

covat, tak s dědečkem vše prodiskutoval a radil se s ním. Ani po odchodu z Bohumilic nás nezapomínal navštěvovat, vzpomínal na své dětství, mládí a také na tuto příhodu: Kolkovi k nám chodili pro vodu. Když šel Toník, tak vždy zbytek vody ze džbánu vylil větrákem do sklepa. Jednou stála pod větrákem babička a dostala řádnou sprchu přímo na hlavu. Byl z toho velký úlek obou účastníků této příhody, na kterou dlouho vzpomínali.

Sama jsem poznala pana učitele Kolka ve škole v Milešovicích, kde navštívil svého přítele pana řídícího Málka. Byl překvapen, že se setkává s učitelkou ze své rodné obce. Tehdy již pracoval jako restaurátor. Jeho cílem bylo navštívit bošovskou tvrz, kam se později společně s panem řídícím vydali. Dříve ještě, než odešli, prohlédl si pečlivě a vzorně udržovanou školní zahradu, mladé roubované stromky a včeličky. Teprve pak se vydali na cestu. V Bošovcích měli domluveno setkání s panem řídícím Zbořilem.

Jméno Kolek z naší obce již vymizelo, rodný dům ustoupil nové zástavbě. Potomci jeho bratra žijí v Kloboukách. V myslích našich občanů zůstává prostřednictvím svých knih, zvláště knihy „Babuška“.

Marta Ondrášková

Podluží vzpomnělo na Jožku Severina

Nedožitě 80. narozeniny lidového zpěváka z Podluží Jožky Severina, dnes legendy podlužáckého folkloru, byly inspirovány pro koncert s názvem „Šohaju, šohaju“, který připravila k tomuto výročí cimbálová muzika Jožky Severina ve spolupráci s Domem kultury Břeclav na sobotu 18. května 1996. Byl nevšední kulturní událostí v Břeclavi. Svědčil o tom nejen zcela vyprodaný sál břevclavského domu kultury, ale především úroveň a atmosféra koncertu. Vzpomenout na Jožku Severina přišla celá řada muzikantů a zpěváků z Podluží i z Brněnského rozhlasového orchestru lidových nástrojů.

Více než půl století těšil Jožka Severin svým hlasem miliony obdivovatelů v celé naší zemi i v cizině. Zpěvu se začal věnovat ve svých 16 letech a zvláště potom ve Slováckém krúžku ve Tvrdomicích, který pomáhal ve 30. letech založit, stejně tak jako později podlužácké národopisné slavnosti ve Tvrdomicích, jejichž obětavým organizátorem byl čtyři desítky let. Jožka Severin kromě toho, že písničky zpíval, je sám také skládal. Ve svém plodném životě spolupracoval se 42 soubory a muzikami, mezi nimiž zaujímal zvláště významné místo BROLN, kde působil více než 30 let, a Břeclavan, jehož členem

byl také téměř tři desítky let. Absolvoval na 6.000 vystoupení doma i v cizině, v archivu Českého rozhlasu je několik stovek jeho nahrávek, řada z nich ve „zlatém fondu“. Dlouhá řada jím interpretovaných písní je na gramofonových deskách, v archivu České televize mají téměř stovku

záznamů z jeho vystoupení. Bohatá byla spolupráce Jozky Severina s profesionálními umělci. Velmi si cenil svého účinkování na prknech Národního divadla v Praze v roce 1941 i vystoupení na Pražském jaru v Praze na Hradčanech pod taktovkou dirigenta Rafaela Kubelíka v r. 1948. Přestože k jeho přátelům patřili známí profesionální malíři, herci, zpěváci, spisovatelé, nikdy nezapomínal na zdroje, z nichž na začátku své oslnivé dráhy čerpal, na své pěvecké druhy z Podluží, zvláště na Jozku Rampáčka a Boženu Šebetovskou. Z desítek ocenění jeho umění je třeba připomenout alespoň první, vítězství v soutěži v mužském sólovém zpěvu na festivalu ve Strážnici už v roce 1947. Jeho posledním velkým úspěchem bylo udělení titulu Zasloužilý umělec při příležitosti 70. narozenin v roce 1986.

Jozka Severin zemřel 12. března roku 1991. Ještě v témže roce vznikla však cimbalová muzika jeho jména, která si vytkla jako cíl rozvíjet dál odkaz slavného tvrdonického rodáka: poznávat a pěstovat lidovou kulturu svého kraje, navazovat na jeho bohaté zpěvácké a muzikantské tradice.

Osobnost legendárního podlužáckého zpěváka si v pořadu cimbalové muziky J. Severina připomněli také účastníci 43. podlužáckých slavností ve Tvrdonicích v sobotu 8. června 1996.

Ondrášková Marta

Spisovatelka Kamila Sojková z Břeclavi pětadevadesátiletá

V Městské knihovně v Břeclavi si v březnu 1996 kulturní veřejnost společně s hlavními představiteli města Břeclavi, okresu Břeclav i Obce spisovatelů připomněla 95. narozeniny Kamily Sojkové.

Nejstarší žijící česká spisovatelka pochází z Předslavi u Klatov, kde se narodila 4. března 1901. Tady také vychodila obecnou a měšťanskou školu. Maturovala na

učitelském ústavu v Plzni. Učila na školách v Janovicích nad Úhlavou, v Kolinci u Sušice a v Dolanech u Klatov. Publikovat začala pod svým dívčím jménem Kamila Lukešová v roce 1920, ve svých devatenácti letech.

Na jižní Moravu přišla na podzim roku 1922. Učila na škole v Hlohovci u Břeclavi. Tady se také vdala a všechna svá další

díla již publikuje pod jménem Kamila Sojková. V Hlohovci žila v prostředí pro ni zcela neobvyklém a se zcela odlišnou krajinou, než byla v Pošumaví. V rázovité podlužácké dědině, na kraji lužních lesů, s romantickými zákoutími loveckých zámečků žila a učila šest let. Po odborné zkoušce, kterou získala způsobilost vyučovat na měšťanské škole, nastoupila na školu v Lanžhotě, kde působila do roku 1931. S manželem, také učitelem, odešla do Břeclavi a doufala, že zde našla trvalé působiště. V roce 1938 byla nucena opustit Břeclav a stěhovala se na Českomoravskou vysočinu do Sazomína u Žďáru nad Sázavou. Prožila zde celou válku. Živila sebe i svou rodinu spoluprací s rozhlasem a pracovala na malém hospodářství. Při starostech, které ji postihly po vážném onemocnění manžela, kterého dvacet let ošetřovala, a při výchově svého syna pracovala literárně a zapojila se do veřejného poválečného života. Pořádala besedy pro děti, psala scénky pro dětská vystoupení, šila kostýmy, spolupracovala s místními ženami. V Sazomíně učila a působila jako ředitelka tamní dvojtřídky až do roku 1958, kdy odešla do důchodu. Potom se vrátila zpět do Břeclavi.

Publikovat začala Kamila Sojková velmi brzy, už v roce 1920 v časopise Jaro. V Hlohovci psala nevelké prózy, které byly v letech 1924 - 1928 postupně uveřejňovány v časopisech pro děti a v Lidových novinách. Její první knihou byly Lohovecké děti z roku 1929. Tvorba Kamily Sojkové byla určena především dětem. Její literární díla čerpají z důvěrné znalosti

vesnického života, ze světa dětí a z dlouholetého učitelského působení, jsou spjata s přírodou. Ona sama je považována za jazykově kultivovanou vypravěčku, jejíž příběhy mají atmosféru černé hodinky. V chronologickém přehledu jejích děl najdeme 25 samostatných knížek, 3 další pohádky nebo povídky, které jsou součástí sborníků. Mnoho jejích textů se dostalo do školních čítanek, dvě knihy, které

jsou určeny dospělým, nesou autobiografické prvky: Mladá léta po krajíčkách a Vesnická učitelka.

Život dětí v našem regionu zachycují knihy Lohovecké děti (vyšla 3 x), Janíček (vyšla 4 x) a Děti na Dyji. Tato kniha byla vydána také v německém překladu v Berlíně v roce 1985. Povídky, pohádky, vzpomínky charakterizují tvorbu Kamily Sojkové. Nelze uvést všechny, ale k těm zvláště úspěšným patří soubor povídek o dětech z Horácka s názvem Jeřabinky, který byl v roce 1963 poctěn literární cenou. Povídka Kino byla zfilmována režisérem J. Pinkavou a oceněna na filmových festivalech v Benátkách cenou Stříbrného lva a v Cannes a v Karlových Varech čestnými uznáními. V roce 1964 byla přeložena do slovenštiny pod názvem Čierna nedela. Za novelu Lenka získala Kamila Sojková v roce 1969 krajskou cenu Jiřího Mahena. Kromě své práce ve škole a v rodině byla literárně činná téměř tři čtvrti století, protože její první práce Obrázek ze vsi vyšel v roce 1920 a poslední knížka Vesnická učitelka v roce 1990.

V kritické odezvě na tvorbu Kamily Sojkové nalezneme nejednu zmínku o autorčině skromnosti. Její dílo působí vskutku nenápadně a neokázale, patrně také proto, že se o něm hovořilo méně, než by si zasloužilo. Přesto nebo právě proto je třeba si připomenout, že tvorba Kamily Sojkové je ve svých nejlepších pracích trvalou hodnotou české prózy pro děti, patří ke zlatému fondu naší literatury pro mládež.

Emil Kordiovský

Historik a kronikář Břeclavi Jaroslav Školl pětasedmdesátiletý

Výjimečnou osobností Břeclavi je bezesporu bývalý ředitel břeclavského gymnázia a emeritní dělník břeclavské pily prof. Jaroslav Školl. Břeclavský rodák (nar. 1. 10. 1921) dokončil středoškolské studium v r. 1940 v Hodoníně, neboť jeho rodné město bylo 8. října 1938 okupováno německými nacisty. Jako příslušník pověstného ročníku jedenadvacet neunikl za války totálnímu nasazení v Německu. Po osvobození začal pracovat na břeclavském železničním uzlu, ale od obnovení brněnské Masarykovy univerzity zahájil okamžitě studium dějepisu a zeměpisu a po absolvování se stal středoškolským profesorem nejprve na břeclavské průmyslovce a od r. 1950 na gymnáziu. Tam působil až do tzv. normalizace jako ředitel. Pro svoje politické postoje byl nejprve zbaven funkce ředitele a přeložen na ekonomickou školu a od 1. 10. 1972 ze zaměstnání úplně propuštěn a skončil, jak bylo tehdy obvyklé, „u lopaty“. V tomto případě sice jen obrazně, neboť až do svého penzionování pracoval jako manuální dělník na břeclavské pile.

Snad z přirozeného odporu proti totalitnímu režimu se Jaroslav Školl nenechal perzekucí zlomit. Jeho láska - historie 19. a 20. století - mu nedala zapomenout a neustále se zabýval historií Břeclavi a Břeclavska. Možná právě díky tomu, že nesměl publikovat a pracoval „do šuplíku“, zpracoval jednu z nejpozoruhodnějších materiálových studií o demografických změnách v rámci okresu Břeclav v pohnutých 30. a 40. letech tohoto století, která vyšla v rámci Knižnice Jižní Moravy v roce 1983 pod názvem Nové osídlení okresu Břeclav po roce 1945. Práce je to natolik významná, že ji teh-

dejší stranické orgány nakonec povolily vydat. Od té doby J. Školl opět mohl publikovat, i když jen na stránkách sborníku Jižní Morava.

Škollova podrobná bibliografie byla v tomto sborníku také v ročníku 1996 (str. 356-359) zveřejněna, proto se zmíním jen o jeho některých zásadních pracích. Školl se od počátku šedesátých let podílel na zpracování nejnovějších dějin měst Břeclavi a Valtic a břeclavských škol. Toto období jej přivedlo k demografickým studiím o vývoji obyvatelstva v jeho rodné Břeclavi, ale hlavně ke zpracování dějin břeclavského železničního uzlu (Jižní Morava 1990-1994). V poslední době se věnuje i dějinám břeclavských závodů (Transporta, Tranza, Moraviapress, Jihomoravské dřevařské závody, Fosfa Poštorná, Pivovar Břeclav a Železniční stanice Břeclav), jejichž strojopisy jsou uloženy v mikulovském archivu.

V posledních několika letech je J. Školl také kronikářem města Břeclavi. I tato činnost je mu velmi blízká, neboť na stránkách městské kroniky zachycuje pro své budoucí kolegy - historiky pramenou základnu ze současnosti.

Nedávno na vernisáži výstavy věnované jinému břeclavskému kantorovi Janu Štefanovi mluvil Jaroslav Školl o břeclavských učitelích, kteří byli nejen učiteli, ale současně významnými osobnostmi tehdejšího politického, společenského a kulturního života města. Jsem přesvědčen, že do této galerie patří i jeho jméno. A to i přesto, že neproduktivnější léta svého pedagogického života strávil nikoli mezi studenty, ale mezi kmeny poražených stromů. Slouží mu ke cti a je i výrazem jeho síly, že on poražen nebyl.